

Ministerie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. de Minister voor Rechtsbescherming
Turfmarkt 147
2511 DP DEN HAAG

Den Haag, 14 november 2023

uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer: + 31 (0)6 51 81 61 49
e-mail: e.schepel@rvdr.org

**Betreft: reactie Raad voor Rechtsbijstand, Juridisch Loket en NOvA op rapport
Zelfredzaamheid in theorie en praktijk**

Geachte minister,

Met genoegen bieden wij u het rapport *Zelfredzaamheid in theorie en praktijk* aan, dat in onze opdracht door de Adviescommissie *Zelfredzaamheid Rechtshulp en Rechtsbijstand* is opgesteld. De *Regeling adviestoevoeging zelfredzaamheid (Ratz)* is een tijdelijke regeling die is ingesteld na signalen dat mensen in bepaalde situaties verstoken dreigden te raken van rechtsbescherming. De adviescommissie is gevraagd te adviseren over waar deze zaken nu, en tot hiervoor iets anders is geregeld, het beste belegd kunnen worden.

Wij hebben veel waardering voor de kwaliteit en de heldere adviezen. We onderschrijven het rapport volledig en vragen u hetzelfde te doen. We vragen u hierbij specifieke aandacht te besteden aan de volgende drie punten.

1. Situatie rechtzoekende centraal

Het is een waardevolle constatering van de adviescommissie dat iedereen in een situatie kan komen waarin het doenvermogen is verminderd waardoor (tijdelijk) de behandeling van een probleem niet aan diegene kan worden overgelaten. Onze dagelijkse ervaringen sluiten aan bij de conclusie van de adviescommissie dat wet- en regelgeving die alleen aan de hand van het juridische probleem bepaalt of een persoon dit probleem zelf kan oplossen, niet toereikend is. Door de regelgeving (*Besluit rechtsbijstand- en toevoegcriteria* en de *Wet op de rechtsbijstand*) meer op te stellen vanuit het perspectief van de rechtzoekende, waarbij ook gekeken wordt naar de persoonlijke omstandigheden en het persoonlijke belang kunnen wij meer maatwerk bieden. Dit geldt zowel in de eerste als in de tweede lijn. Wij vragen u om het vergroten van de ruimte voor maatwerk een belangrijk onderdeel te maken van het vernieuwde stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. En toe te staan dat wij hier zo spoedig mogelijk op anticiperen.

2. Samenwerking

Meer samenwerking met alle partijen, waar de rechtzoekende mee te maken heeft, vergroot de kans op een vroegtijdige oplossing. Het advies om te blijven inzetten op samenwerking tussen partijen binnen de eerste lijn en tussen de eerste en tweede lijn past goed bij onze ambitie om problemen van mensen sneller op te lossen. Daarnaast zoeken wij ook meer de samenwerking met het sociale domein omdat ook in deze samenwerking vaak de oplossing van het probleem ligt.

De adviescommissie stelt dat een scheiding tussen rechtshulp en rechtsbijstand niet generiek gemaakt moet worden. Dit vraagt om een goede samenwerking, die leidt tot de optimale hulp voor de rechtzoekende.

3. *Lerend stelsel*

Handelingen die jaren geleden misschien nog vrij eenvoudig waren (een uitkering aanvragen), hoeven dat inmiddels niet meer te zijn. Dit vraagt om een lerend en meeverend stelsel van rechtsbijstand. Binnen het programma Stelselvernieuwing zetten we al stappen richting een lerend stelsel. Via de feedbackloop en signaleringen creëren we een stelsel van voortdurende monitoring van wet- en regelgeving en hoe dit in de praktijk uitpakt. Zo bouwen we verder aan een duurzaam responsief stelsel waarin mensen in de knel altijd geholpen worden. De adviezen van de adviescommissie benadrukken het nut en de urgentie hiervan.

Aan de slag

De rechtzoekende staat altijd centraal. Het rapport maakt duidelijk dat mensen het niet altijd zelf kunnen en ondersteuning nodig hebben. De adviescommissie bepleit een structurele sluitende aanpak om te voorkomen dat rechtzoekenden tussen wal en schip vallen. Wij vragen u om implementatie van de aanbevelingen, hetgeen (ook een financiële) investering in het stelsel van u vraagt.

Voor de korte termijn pakken we zelf al zoveel mogelijk op:

Het Juridisch Loket zet in op het oplossen van meer problemen in de eerste lijn. Hiervoor is goede regionale samenwerking nodig. De RvR zoekt de randen van de discretionaire bevoegdheid om maatwerk te leveren op, rekening houdend met de praktijk dat feitelijke en juridische complexiteit tegenwoordig eerder regel dan uitzondering is. In het belang van goede rechtsbedeling en toegang tot het recht zet de NOvA zich in voor kwalitatief goede rechtsbescherming en betreft hierbij de input van de sociaal advocaten. Daarbij geldt dat zowel de NOvA, als het Juridisch Loket, als de RvR, signalen vanuit de praktijk over knelpunten in de rechtsbescherming en bij overheidsinstanties in kaart blijven brengen. We vinden het belangrijk om hier te benadrukken dat alle inspanningen meer effect hebben als bestuursorganen responsief zijn.

Wij onderstrepen het belang om de Ratz voort te zetten zolang de adviezen die leiden tot een structurele oplossing nog niet zijn geïmplementeerd. Tot slot roepen wij u op om samen met ons voortvarend aan de slag te gaan met de overige aanbevelingen van deze adviescommissie.

Met de meeste hoogachting,
namens de Raad voor Rechtsbijstand,

namens de Nederlandse orde van advocaten,

Irene Nijboer
algemeen directeur

Sanne van Oers
lid algemene raad

namens het Juridisch Loket,

Rob Janssen
vice-voorzitter

Bijlage: rapport Zelfredzaamheid in theorie en praktijk